

venus in communes usus nullo modo transferamus. Allegorice mare significat hoc præsens sæculum, juxta illud, *hoc mare magnum et spatiosum* (Psal. ciii). Et iterum: *Veni in altitudinem maris* (Psal. lxxviii). Capernaum vero designat Synagogam, exactores census scribas et Phariseos. Per hamum quoque intelligitur prædicatio Petri et aliorum; per piscem qui primus ad hamum Petri ascendit, pulchre potest intelligi Cornelius, qui primus ex gentibus ad prædicationem Petri credidit. Per staterem, qui duas didrachmas (*desunt nonnulla in textu*) doctrinæ duorum Testamentorum. Cum enim volebant Dominum Judæi (Act. x) constringere sub legalibus vinculis, dicentes quia non licet sabbatis curare, et quasi noxium eum morti destinarent, quid aliud quam censum nostræ redemptionis exigebant? Illis autem exigentibus præcepit Dominus Petro, qui est magister omnium prædicatorum, mittere hamum sanctæ prædicationis in mare gentilitatis. Illo vero mittente primus piscis ad ejus hamum Cornelius ascendit, qui staterem gestabat in ore; sed tamen latebat; staterem **102** videlicet veræ fidei confessionem, et opus duorum Testamentorum, de quo scriptum est: *Erut*

A vir justus et bonus et metuens Deum et faciens multas elemosynas plebi (Act. x), etc. Veniente itaque beato Petro ac prædicante, staterem qui latebat manifestavit, quoniam confessus est Christum Dei Filium, et unda sacri baptismatis est renatus. In eo sane quod dicit: *Illum sumens, da eis pro me et pro te* (Matth. xvii), ostendit quod per Petrum ejusque successores duorum Testamentorum doctrina manifestanda erat Judæis et gentibus. Quod ergo dicit, *illum sumens da eis pro me et pro te*, sic est intelligendum: pro me quasi domino, pro te quasi servo; pro me quasi auctore, pro te quasi ministro salutis. Aliter piscis iste qui primus ad hamum Petri ascendit, et congruenter potest significare protomartyrem Stephanum, qui staterem gestabat in ore, veræ fidei confessionem et doctrinam duorum Testamentorum. Nam positus in concilio confessus est Patrem et Filium, dicens: *Ecce video caelos apertos et Filium hominis stantem a dextris virtutis Dei* (Act. vii). Positus etiam in concilio legem Veteris Testamenti interpretatus est in Filio Dei. Prædicante itaque Petro, iste primum hamum deglutivit, quoniam iste primus adeptus martyrii palmam.

HOMILIA PRIMA.

Dominica tertia Adventus: Evangelium secundum Matthæum cap. xi: In illo tempore, cum audisset Joannes in vinculis opera Christi, mittens de discipulis suis duos, ait illi: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Et reliqua lectionis ejusdem beati Maximi episcopi.

ADMONITIO.

Codex chartaceus biblioth. Chisianæ signat. litt. A vi 181. sæc. xvi in-folio parvo nitidissimis characteribus scriptus, sed non paucis in locis mendosus, suppeditavit nobis tres homilias, quas in calce hujusce appendix collocavimus. Harum non esse auctorem Maximum, quisque, si ad stylum animum advertat, facile cognoscat.

ARGUMENTUM. — *Evangelii verba literaliter atque allegorice exponuntur.*

Sanctus Joannes Baptista præcursor Domini Salvatoris propter veritatem est positus ab Herode in vinculis. Cum audisset opera et miracula Christi, sicut lectio evangelica manifestat, mittens duos de discipulis suis ad Christum, qui interrogans magistrum suum, quia adhuc dubitabant in fide, ut ipsi discipuli videntes signa quæ faciebat Dominus, pariter crederent et prophetiæ magistri et eloquio Christi. Dixit autem illis beatus Joannes: *Ite, dicite ei: Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* Tali modo intelligendum est hoc quod S. Joannes mandavit Christo, dicens: *Scio te esse natum pro omnibus, sed nescio si mori digneris pro omnibus.* Quoniam ut sciam, dum ab Herode interficior, ad infernum descendero, utrum te mortuus in infernum ad redemptionem venturum nuntiem, sicut nuntiavi viventibus adventum tuum, et disposeris mittere ad hæc sacramenta complenda. Dominus noster respondit ad ea quæ interrogatus fuerat; sed perfidiam nuntiorum increpavit, dicens: *Euntes renuntiate Joanni quæ audistis et vidistis: cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, et beatus qui non fuerit scandalizatus in me.* Hoc dicens, vos videtis me tanta miracula facere; tamen hoc sapite, quia pro omnibus morior. Sed ille erit beatus qui in me non fuerit scandalizatus; hoc est, qui solum et purum hominem non crediderit cum me mortuum viderit. Hoc quod Dominus dicit: *cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur*, ita spiritualiter intelligendum est. Certe omnes homines cæci erant ante adventum Christi, et in tenebris erant, qui lumen veritatis non videbant. Claudii erant qui quotidie post diabolum currebant, leprosi erant qui variis sordibus peccatorum pleni erant. Surdi erant qui aures apertas ad audiendum verbum Dei non habebant. Mortui erant, quia in multis peccatis et vitiis semper jacebant; Pauperes erant, quia extranei a bonis operibus erant. Sed postquam Dominus in hunc mundum sua pietate dignatus est venire, omnes qui erant cæci illuminavit. Claudos ambulare fecit, quia præcepit omnibus elec-

ctis sequi sua vestigia. Leprosos mundavit, qui humanum genus a multis malis purgavit. Surdos audire fecit, quia aures hominum ad audiendum verbum Dei aperuit. Mortuos suscitavit, quia peccatores, qui in peccatis suis jacebant, ad veram poenitentiam convertere fecit. Pauperes evangelizavit, quia illos qui extranei erant a vera poenitentia, doctrinam vite docuit. Mortui erant in peccatis suis. *Illis absentibus, cepit Jesus dicere ad turbas de Joanne. Quid existis in deserto videre? Arundinem vento agitatam? Arundo est canna, et habet tres differentias. Prima quia nascitur in locis virentibus, vel in aquis. Secunda, quia a **103** quacunque aura tangitur, in aliam partem inclinatur. Tertia, quia foris est pulchra, et intus vacua.* Nam per arundinem designatur carnalis animus, qui nimis gaudet, cum habet prospera, et cum habet adversa nimis tristatur. Sicut canna, quæ inclinatur in quamcunque partem, per qualemcunque auram. Sed S. Joannes non erat talis; quia erat natus de castis parentibus, et amabat castitatem, tenebat eam, et sanctitatem quam monstrabat in habitu habebat in corde; et non delectabatur in prosperis aut in laudibus, neque adversa timebat. In cujus laude Dominus adhuc dicit: *Quod existis videre? hominem molli- bus vestitum? Ecce qui molli- bus vestiuntur in domibus regum sunt.* Non erat S. Joannes vestitus delicatis vestimentis, sed de pilis camelorum erant facta ejus vestimenta. Fit enim asperum cilicium de pilis camelorum. Certe, fratres, si peccatum non esset habere delicata vestimenta, non laudasset Dominus Joannem de asperitate vestimenti. Illi qui habent delicata vestimenta serviunt terreno regi, qui pro Deo sustinere aspera nolunt, sed magis divitias et voluptates sæculi sectantur, et pro amore laudis, vel pro timore persecutionis castigant peccatores, ut bona de isto sæculo acquirant. *Sed quid existis videre? Prophetam? ecce dico vobis plus quam prophetam.* Ministerium quidem est prophetæ prædicare ventura, non etiam demonstrare digito. Sed Joannes plus quam propheta; quia illum quem prædixit demonstravit digito suo venientem ad baptismum, dicens (Joan. i): *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* **104** Postquam vero Dominus S. Joannem plus quam propheta-

tam esse demonstravit, subjunxit, dicens : Hic est enim de quo scriptum est : *Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te* (Marc. 1). Angelus enim Græce, Latine nuntius dicitur. Recte qui supernum Judicem nuntiare mittitur angelus vocatur. Omnes enim qui prædicant Christum et verbum Dei nuntiant, vel qui nomine sacerdotis censentur, angeli possunt vocari ; sicut dicit Malachias propheta (Cap. 11) : *Labis sacerdotum custodiunt scientiam, et legem quærunt ex ore ejus, et angelus Domini exercituum est*. Sed tamen, fratres carissimi, si vultis vos, et potestis promereri altitudinem hujus nominis. Nam unusquisque vestrum, in quantum tantam accepit gratiam divinæ dispensationis, cer-

tissimo angelus existit, si a pravitate revocet primum, et si ad bene operandum, quantum valet fratrem suum curat exhortari, et si denuntiat erranti æternum regnum vel æternum supplicium. Propterea, fratres mei, si ad Deum tenditis, videte ne ad eum soli veniatis ; suscite proximos vestros una vobiscum ad gaudia æterna, et otiosa colloquia convertite ad studium lectionis. Considerate quantum subito fugiunt dies hujus vite, et attendite quantum districtus Judex judicaturus totum mundum veniat. Certe si Dominum secundum vires vestras verbis et bonis operibus annuntietis, æternum gaudium cum sanctis angelis percipietis, quod ipse præstare dignetur.

HOMILIA II.

Super Evangelium sancti Joannis cap. 11 : In illo tempore nuptiæ factæ sunt in Cæna Galilææ.

ARGUMENTUM. — *Cur Christus Serrator venit ad nuptias ? De patrato ab eodem conversionis aquæ in vinum prodigio, deque spirituali significatione hydriarum sex.*

Quotiescunque, fratres carissimi, nos legimus Redemptorem nostrum venisse ad nuptias, non debemus æstimare quod faceret propter delectationem gulæ, sicut faciebant scribæ et Pharisei, qui dicebant eum esse ebriosum et amicum publicanorum ; sed debemus eum credere venisse pro lucrandis animabus. Sicut enim doctus piscator et sapiens venator tendit retia sua in illo loco ubi cognoscit venire multos pisces aut multas aves aut bestias, ut aliquos ex eis capiat quando multi congregabuntur : ita voluit Dominus venire ad convivium vel ad nuptias, ubi multi conveniebant, ut caperet aliquos eorum verbo suæ prædicationis. Spiritualiter vero quando Dominus venit in mundum defecit vinum, quia Judæi perdidit dulcedinem legis, quam prius habebant. Dicit ei Jesus : *Quid mihi et tibi est, mulier ? nondum venit hora mea* (Joan. 11). Non debemus æstimare quod Dominus inhonorasset matrem suam, qui jubet honorare parentes. Sed propter hoc dicit ei istud, ut elevaret mentem ejus ad virtutem suæ divinitatis. Tale est quasi diceret illi Dominus : *Mulier, quid commune est tæe humilitati cum miraculo ? quod quæris divinæ virtutis est, opera virtutes et miracula*. Nondum venit hora mea, id est, nondum venit hora passionis mee, cum aperte manifestem quid possit humanitas quam ego de te accipi. Quæ hora tunc impleta est quando pendens in cruce dixit : *Mulier, ecce filius tuus* ; ac si diceret : ecce quod ex te assumpsi, pati et mori potest ; miraculum quod quæris, sine divinitate operari non potest. Dicit mater ejus ministris : *Quodcumque dixerit vobis facite* (Ibid.). Sancta Maria intellexit in illis verbis, quod Dominus dixit se non exasperatam, et propter hoc cum fiducia dixit ministris ut facerent præcepta filii sui. Erant autem ibi lapidæ hydriæ sex posite secundum purificationem Judæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas. Mos erat Judæorum vel maxime Phariseorum ut in conviviis atque in nuptiis vasa plena cum aqua præparata haberent propter lavationem manuum, aut aliquid quod necessarium esset. Dicit eis Jesus : *Implete hydrias aqua*. Et impleverunt eas usque ad summum, quæ in vinum conversæ sunt. Certe, fideles carissimi, bene poterat Dominus implere vino hydrias quæ erant vacuæ, qui de nihilo creavit omnia antequam essent ; sed præcepit prius ut implerentur aqua, et postea convertit in vinum. Hoc significat quia quando Dominus noster venit in terram, non dedit aliam legem nisi illam quam dederat per servum suum Moysen, sed aperuit spiritualem intelligentiam, quæ erat abscondita in ipsa lege. Spiritualiter tamen istæ hydriæ significant corda sanctorum doctorum, qui habent in se aquam, id est scientiam Scripturarum, et in hoc quod fuerant lapidæ sex, significant corda sanctorum, quæ sunt semper firma et fortia contra tentationes

diaboli, et istæ sex hydriæ significant sex ætates mundi. Prima ætas mundi fuit ab Adam usque ad Noe ; secunda fuit a Noe usque ad Abraham ; tertia ab Abraham usque ad David ; quarta a David usque ad transmigrationem Babylonis ; quinta a transmigracione Babylonis usque ad adventum Christi in carne ; sexta ætas est quæ modo permanet ab adventu Domini usque ad finem sæculi. In omnibus istis ætatibus misit Deus omnipotens sanctos homines, qui semper prædicaverunt divina eloquia. In prima ætate mundi legimus, qui fecit Deus hominem de terra ad imaginem et similitudinem suam, et de latere ejus, qui dormiebat, tulit unam de costis ejus et fecit Evam. Et post hæc posuit eos in paradiso, et præcepit eis ut comederent de omni fructu paradisi, sed de ligno scientiæ boni et mali præcepit ne tangerent. Postea seductus a serpente, id est a diabolo, fructum qui eis fuit interdictus manducaverunt. Idcirco iratus est Dominus, et projecit eos de paradiso. Quicumque audierit ista, et timuerit transgredi præceptum Domini, ille invenit in prima ætate hydriam aqua plenam ; etsi illam invenit, spiritualiter intellexit per Adam Dominum nostrum, qui accepit carnem de Virgine, et per Evam intellexit sanctam Ecclesiam, quæ est formata de Virgine et de latere Christi pendentis in cruce. Statim hydriam versa est in vinum, quæ erat plena aqua. In secunda ætate legimus quod Dominus præcepit Noe ut per diluvium faceret arcam ; et volebat mittere in terram, quia omnes homines dimiserant præcepta Dei, et operabantur malum. Quisquis audierit ista, et desiderat salvari cum paucis quam perire cum multis, invenit in secunda ætate hydriam plenam aqua ; et si voluerit spiritualiter intelligere, per Noe, qui fabricavit arcam, Dominum nostrum, qui fuit fabricator et rector sanctæ Ecclesiæ ; et per diluvium quod volebat mittere in terram, et disperdere peccatores homines, intelligitur baptismum, in quo peccata destruantur. Ille qui spiritualiter ista sic intelligit, habet mutatam hydriam in vinum, quam primum habebat plenam aqua. In tertia ætate legimus quia præcepit Abraham ut exiret de terra cognationis suæ et de domo patris sui ; et venit in terram quam ipse demonstraret ei, et ipse statim, ut Deus præcepit ei, hoc fecit. Quicumque audierit ista, et cogitavit in corde suo cum quanto studio debeat Deo obedire, habet in tertia ætate hydriam aqua plenam ; et si spiritualiter vult intelligere per Abraham Deum Patrem, hydria mutatur in vinum, quam prius habebat plena aqua. In quarta ætate legimus quia David fuit rex, qui fuit humilis, et misericors, et qui sustinuit multam passionem et tribulationem a rege Saul. Quicumque ista audierit, et voluerit sequi humilitatem David, invenit in quarta ætate hydriam aqua plenam ; si spiritualiter vult intelligere, per salutem populum Judæorum, qui persecutus est Dominum, et per David vult intelligere Dominum nostrum, qui dignatus est orare pro persecutoribus suis, habet quartam hydriam mutatam in vinum, quæ prius habebat

aquam. **106** In quinta ætate legimus quia populus Judæorum prævaricatus est mandatum Dei, et propter hoc tradidit eum Dominus in manum regis Babylonis, qui duxit eum captivum in Babyloniam, et destruxit civitatem Jerusalem. Quicumque ista audierit et timuerit peccare contra Dominum, ne infirmitas aut aliqua tribulatio illi veniat, iste invenit in quinta ætate hydriam aqua plenam; et si voluerit spiritualiter intelligere per populum Israeliticum humanum genus, et per Babyloniam intelligere infernum, et per regem Babylonis diabolum, qui semper desiderat trahere humanum genus in infernum: iste qui sic intelligit habet hydriam suam mutatam in vinum, quam habebat plenam aqua. In sexta ætate legimus quia Redemptor noster dignatus est fieri homo pro omnibus, et octava die est circumcisis, et trigesima tertia die præsentatus in templo. Quicumque ista audierit, et cogitaverit in corde suo cum quanto studio debeat observare præcepta Dei; iste in sexta ætate invenit hydriam aqua plenam; et si spiritualiter voluerit intelligere quia nos non possumus intrare in regnum Dei, nisi in ista præsentis vita fuerimus purificati per confessionem et eleemosynam, iste habet hydriam conversam in bonum vinum. Et istæ sex hydriæ singulæ capiebant binas vel ternas metretas, id est duas vel tres mensuras. Ministri autem qui impleverunt hydrias significant SS. apostolos et doctores Ecclesiæ, qui prædicant præcepta Dei, de qui-

bus recte dicitur: *Et impleverunt eas usque ad summum.* Certe ab initio mundi nullum tempus fuit in quo non esset aliquis fidelis Deo, qui quotidie manifestaret eum per doctrinam, aut per exemplum bonum, aut per prædicationem. *Et dicit eis Jesus: Haurite nunc, et ferte architiclino; et tulerunt (Joan. II).* Architiclinus est inajor domus, et significavit doctores sanctæ Ecclesiæ, qui scivit discernere inter Vetus et Novum Testamentum, et inter bonum et malum. *Vocat sponsum architiclinus, et dicit ei: Omnis homo primo bonum vinum ponit, et cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est (Ibid.).* Multi sunt qui dicunt quod iste sponsus fuisset sanctus Joannes Evangelista, qui propter miraculum quod vidit, reliquit nuptias et secutus est Dominum. Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galiliæ, et manifestavit gloriam suam, et crediderunt in eum discipuli ejus. Discipuli nostri Redemptoris antequam hoc miraculum esset factum, credebant eum esse tantum purum hominem; sed postquam hoc viderunt, cum fiducia magna crediderunt eum esse verum Deum et verum hominem. Et nos, fratres carissimi, omni tempore credamus opera ejus, et præcepta illius faciamus, et semper ejus doctrinam aliis annuntiemus, ut in futuro cum illo gaudeamus. Præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat, etc.

HOMILIA III.

Super Evangelium secundum Matthæum cap. II: In illo tempore: angelus Domini apparuit in somni Joseph, etc.

107 ARGUMENTUM.—*De recessu Josephi cum Muria et Jesu puero in Ægyptum; deque causa ob quam puerorum Bethleemitarum necem Herodes distulit.*

Iste sanctus ¹ Joannes evangelista, fratres carissimi, manifestat nobis insidias Herodis, qui promiserat magis venire et adorare Dominum. Sed hæc promissio non descendebat illi de corde bono, ut vellet adorare Dominum. Sed propter hoc promissit venire, quia volebat eum occidere, sicut occidit multos pueros. Angelus autem Domini, qui est minister in cælis, videns insidias Herodis, in somnis apparuit Joseph, et admonuit eum ut tolleret puerum et matrem ejus, et fugeret in Ægyptum, ne Herodes posset explere contra Dominum furorem suum, sicut fecit contra pueros. Sanctus autem Joseph bajulus Domini et nutritor, custos castitatis, statim ut monitus est ab angelo, cum magno studio et sollicitudine surrexit, et adimplevit præcepta Dei. Atque evangelista manifestat cum dicit: *Qui consurgens accepit puerum et matrem ejus nocte, et recessit in Ægyptum; et erat ibi usque ad obitum Herodis.* In hoc loco, fratres carissimi, possumus scire quia Joseph ipse fuit sanctus et bonus, quia non timuit tenebras noctis: non expectavit diem, et non declinavit in aliam partem propter incredulitatem alicujus perfidie gentis. Sed ipsa nocte surrexit, accepit puerum et matrem ejus, et perrexit in Ægyptum; et stetit ibi usque ad obitum Herodis. Tunc Herodes videns quod illusus esset a Magis, iratus est valde, et mittens occidit multos pueros qui erant in Bethleem et in omnibus finibus ejus, a bimatu et infra, secundum tempus quod exquisierat a Magis (Matth. II). Postquam Herodes vidit suas insidias nihil valere, iratus est valde, et jussit ut omnes pueri qui erant in Bethleem Judæ occiderentur. Æstimabat enim ipse quod si occiderentur omnes pueri, non posset evadere unus quem quærebat. Ille miser non restimans quia non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum, quando ipse Herodes jussit occidi omnes pueros, præcepit quod **108**

omnes pueri qui habebant duos annos occiderentur. et etiam pueri unius noctis.

Hanc occisionem fecit post duos annos nativitatis Christi, quia historia ecclesiastica narrat quod eo tempore ipse Herodes, qui audierat a magis natum esse regem Judæorum, accepisse legationem ex parte imperatoris, ut subito pergeret Romam. Erat enim fortiter ab inimicis suis accusatus. Ipse tamen cum venisset ante imperatorem et ante omnem senatum Romanum, honestissime et sapienter purificavit se de omnibus quæ contra eum dicebantur. Ipse enim multum erat ingeniosus et eloquens. Postquam vero hoc factum est, ex parte imperatoris majori gloria exaltatus est; in tantum ut daret ei regalem coronam, et donaret ei regendi potestatem in Judæa. Et cum ipse reversus esset in Judæam cum magna gloria post duos annos, tunc recogitans quod audierat a magis, quia rex Judæorum esset natus, subito mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethleem. Tunc adimpletum est per Jeremiam prophetam dicentem: *Vox in Rama audita est, ploratus et ululatus multus. Rachel plorans filios suos, et discit,² et noluit consolari, quia non sunt (Matth. II).* Rama in hoc loco non est nomen urbis nec alicujus loci, sed significat in excelsum. Tale est quasi diceret: in excelso audita est vox, et ploratus multus; quia Rachel, hoc est sancta Ecclesia plorat filios suos; id est sancta Ecclesia gemit pro persecutione fidelium; et non vult consolationem illam accipere, ut illi qui sunt coronati per martyrium et regnant cum Christo, iterum redeant pugnaturi ad certamina sæculi. Et possit unus aliter intelligere, quia sancta Ecclesia quotidie plangit de illis quos non potest revocare ad poenitentiam. Nos autem, carissimi, in quantum nobis Deus concessit, teneamus vitam innocentem, etsi non possumus esse martyres in corpore, in mente sequamur ipsos martyres. Certe si a malis desideris et a pravis cogitationibus nos abstinemus, et si fecerimus ea quæ recta sunt, poterimus esse de numero illorum qui sequuntur Agnum quocumque ierit. Ipse nobis hoc concedat qui cum Patre et Spiritu sancto vivit, etc.

¹ Lege Matthæum.

² Suppletur per Evangelium id quod deest: *Tunc adimpletum est, quod dictum est per Jeremiam propheta-*

tam dicentem: vox, etc.

³ Addidit auctor hoc verbum, quod in textu Evangelii non reperitur.